

Θέμα 1

[28] Απαντήστε Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) για τις παρακάτω προτάσεις αιτιολογώντας πλήρως την επιλογή σας.

- (1) Στο σύνολο αριθμών ενός υπολογιστή $M(\beta, t, L, U) = M(2, 64, -128, 128)$ ο αριθμός 0.1 του δεκαδικού συστήματος αρίθμησης παριστάνεται ακριβώς. **[2]**
- (2) Σε ένα υπολογιστή με $M(\beta, t, L, U) = M(10, 3, -10, 10)$ η πράξη $3 - 10\pi$ δίνει αποτέλεσμα $-0.284 \cdot 10^2$. **[2]**
- (3) Αν η μέθοδος της διχοτόμησης εφαρμόζεται για την $f(x) = 0$ στο $[0, 1]$ χρειαζόμαστε τουλάχιστον 40 επαναλήψεις της μεθόδου για να προσεγγίσουμε τη ρίζα με ακρίβεια 12 δεκαδικών ψηφίων. **[3]**
- (4) Η μέθοδος Newton-Raphson συγκλίνει τετραγωνικά για τη προσέγγιση της ρίζας $x^* = 0$ της $f(x) = x^2 e^x$. **[2]**
- (5) Η μέθοδος Newton-Raphson για την προσέγγιση της $\sqrt[k]{2}$ δίνει $x_{n+1} = \frac{1}{k} \left[(k-1)x_n + \frac{2}{x_n^{k-1}} \right]$, $n = 0, 1, \dots$ **[3]**
- (6) Το σφάλμα της πολυωνυμικής παρεμβολής στην $f(x) = \sin(x)$ στα σημεία $-\pi$ και π είναι < 5 . **[3]**
- (7) Αν $p(x)$ είναι ένα κυβικό πολυώνυμο και $S(x)$ η φυσική κυβική spline που το παρεμβάλλει σε $n+1$ σημεία σε ένα διάστημα $[a, b]$ τότε $p(x) = S(x)$, $\forall x \in [a, b]$. **[2]**
- (8) Αν για την προσέγγιση του $\int_0^2 f(x)dx$ ο απλός κανόνας του Τραπεζίου δίνει την τιμή 4 και του Simpson $1/3$ την τιμή 2, τότε $f(1) = 1/2$. **[3]**
- (9) Ο κανόνας ολοκλήρωσης $Q(f) = f(-\sqrt{3}/3) + f(\sqrt{3}/3)$ υπολογίζει ακριβώς το ολοκλήρωμα $\int_{-1}^1 x^3 e^x dx$. **[2]**
- (10) Η τιμή της προσέγγιση της δεύτερης παραγώγου της $f(x) = x^3$ στο $x = 1$ με τον τύπο κεντρικών διαφορών ακρίβειας $O(h^2)$ με βήμα $h = 1$ είναι 6. **[3]**
- (11) Η μέθοδος Euler με βήμα $h = 1$ για το πρόβλημα αρχικών τιμών $y' = -2t$, $y(0) = 1$ δίνει για την προσέγγιση του $y(2)$ απόλυτο σφάλμα ίσο με 2. **[3]**

Θέμα 2

- (α)[10+7]** Αποδείξτε αν η επαναληπτική μέθοδος $x_{n+1} = \phi(x_n) = \frac{1}{2} \left(x_n + \frac{2}{x_n} \right)$, $n = 0, 1, \dots$ συγκλίνει ή όχι σε σταθερό σημείο x^* για κάθε x_0 στο $[1, 2]$. Αν συγκλίνει, ποιο είναι το x^* και ποιά η τάξη σύγκλισης της μεθόδου;
- (β)[14]** Για το μη-γραμμικό σύστημα εξισώσεων $\begin{cases} y = e^x \\ x^2 + y^2 = 1 \end{cases}$ δείξτε γραφικά ότι έχει 2 λύσεις (όπου η μία είναι η $[x^*, y^*] = [0, 1]$). Εφαρμόστε ένα βήμα της μεθόδου Newton-Raphson με κατάλληλη αρχική προσέγγιση $[x^{(0)}, y^{(0)}]$ της επιλογής σας για την προσέγγιση της δεύτερης λύσης.

Θέμα 3

Δίνονται οι μετρήσεις της ταχύτητας, u , ενός σωματιδίου στο χρόνο, t ,

$t(sec)$	1	2	4	5
$u(m/sec)$	3	9	19.5	24.6

- (α)[8]** Υπολογίστε το πολυώνυμο παρεμβολής, $P(t)$, στα παραπάνω δεδομένα με χρήση διαιρεμένων διαφορών.
- (β)[12]** Στα παραπάνω δεδομένα, και με χρήση της μεθόδου ελαχίστων τετραγώνων, προσαρμόστε την συνάρτηση $u(t) = At + \frac{B}{t}$ (υπολογίστε δηλ. τα A και B).

Θέμα 4

- (α)[7]** Έστω ο κανόνας ολοκλήρωσης $\int_0^1 f(x)dx = w_1 f(0) + w_2 f'(x_2)$. Υπολογίστε τα w_1, w_2 και x_2 ώστε ο κανόνας να είναι όσο το δυνατόν μεγαλύτερης ακρίβειας.
- (β)[8]** Εφαρμόστε τον κανόνα του (α) ερωτήματος για την προσέγγιση του ολοκληρώματος $\int_{-0.5}^{0.5} \frac{1}{x^2 + 1} dx$
- (γ)[6]** Αποδείξτε πώς κατασκευάζεται με χρήση αριθμητικής ολοκλήρωσης η μέθοδος του Heun για την προσέγγιση της λύσης προβλημάτων αρχικών τιμών της μορφής $y' = f(t, y)$, $y(t_0) = y_0$.

Απαντήσεις Θεμάτων

Θέμα 1

- (1) (Λ) Μετατρέποντας τον $(0.1)_{10}$ σε βάση 2 έχουμε $(0.00011 \dots)_2$ που έχει άπειρα (επαναλαμβανόμενα) δεκαδικά.
- (2) (Σ) $fl(fl(3) - fl(10)fl(\pi)) = -0.284 \cdot 10^2$
- (3) (Σ) Από το $(b-a)/2^n \leq 10^{-12}$ προκύπτει ότι $n \geq 40$.
- (4) (Λ) Το $x^* = 0$ είναι διπλή ρίζα της $f(x) = x^2 e^x$, άρα η NR θα συγκλίνει γραμμικά.
- (5) (Σ) Για $f(x) = x^k - 2 = 0$.
- (6) (Σ) Το σφάλμα για αυτή την παρεμβολή είναι $\frac{1}{2!} \max_{x \in [-\pi, \pi]} |(x+\pi)(x-\pi)| \max |\sin^{(2)}(x)| = \frac{1}{2} \cdot \pi^2 \cdot 1 = 4.9348 < 5$
- (7) (Λ) Η φυσική κυβική spline έχει συνοριακές συνθήκες $S''(x_0) = 0 = S''(x_n)$, που δεν ισχύουν απαραίτητα για το $p(x)$.
- (8) (Σ) $Q_T = \frac{2}{2}[f(0) + f(2)] = 4$ και $Q_S = \frac{2}{6}[f(0) + 4f(1) + f(2)] = 2 \Rightarrow f(1) = 1/2$.
- (9) (Λ) Η προς ολοκλήρωση συνάρτηση $x^3 e^x$ δεν είναι πολυώνυμο, άρα ο τυπος (Gauss) δεν την ολοκληρώνει ακριβώς.
- (10) (Σ) Ο τύπος κεντρικών διαφορών $O(h^2)$ είναι ο $f''(1) \approx \frac{f(1+h)-2f(1)-f(1-h)}{h^2}$ και δίνει την (ακριβή) τιμή 6.
- (11) (Σ) Η ακριβής λύση είναι $y(t) = -t^2 + 1$ και η μέθοδος Euler δίνει $y^1 = 1$ και $y^2 = -1$. Άρα $|y(2) - y^2| = 2$.

Θέμα 2

(α) Για τον έλεγχο σύγκλιση της $\phi(x) = \frac{1}{2} \left(x + \frac{2}{x} \right)$ στο $[1, 2]$, έχουμε

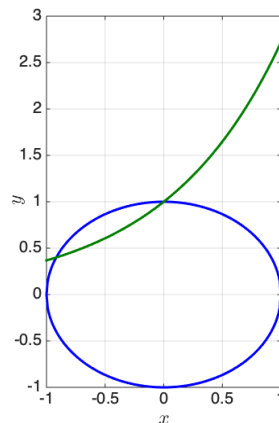
$$\phi'(x) = \frac{1}{2} - \frac{1}{x^2} \text{ και } \phi(x)'' = \frac{2}{x^3} > 0 \text{ (δηλ. } \phi' \text{ αύξουσα)} \Rightarrow |\phi'(1)| = 1/2 \text{ και } |\phi'(2)| = 1/4, \text{ άρα } \max_{x \in [1, 2]} |\phi'(x)| = 1/2 < 1$$

και $\phi(1) = 1.5$, $\phi(2) = 1.5$ όμως $\phi'(x) = 0 \Rightarrow x = \sqrt{2}$ (ελάχιστο), συνεπώς $\phi([1, 2]) \subset [1, 2]$.

Για το x^* έχουμε από $x = \phi(x) \Rightarrow x = x/2 + 1/x \Rightarrow (x^2 - 2)/2x = 0 \Rightarrow x^2 - 2 = 0 \Rightarrow x = \pm\sqrt{2}$, άρα $x^* = \sqrt{2}$ μοναδικό σταθ. σημείο στο $[1, 2]$.

Εφόσον $\phi'(x^*) = \frac{1}{2} - \frac{1}{(\sqrt{2})^2} = 0$ η τάξη σύγκλισης είναι μεγαλύτερη από γραμμική (Βλ. ΔΙΑΛΕΞΗ 5 σελ. 14 & 16) και εφόσον $\phi''(x^*) \neq 0$ είναι τετραγωνική.

(β)

Έχουμε τις 2 εξισώσεις

$$\begin{aligned} f_1(x, y) &= e^x - y = 0, \\ f_2(x, y) &= x^2 + y^2 - 1 = 0. \end{aligned}$$

Υπολογίζουμε τον Ιακωβιανό πίνακα και τον αντίστροφό του

$$\mathbf{J}(x, y) = \begin{bmatrix} \frac{\partial f_1}{\partial x} & \frac{\partial f_1}{\partial y} \\ \frac{\partial f_2}{\partial x} & \frac{\partial f_2}{\partial y} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} e^x & -1 \\ 2x & 2y \end{bmatrix} \quad \text{και} \quad \mathbf{J}^{-1}(x, y) = \frac{1}{2ye^x + 2x} \begin{bmatrix} 2y & 1 \\ -2x & e^x \end{bmatrix},$$

Με αρχική τιμή, για παράδειγμα, $\mathbf{x}^{(0)} = [-1, 0.5]^T$ (κοντά στη δεύτερη λύση) έχουμε

$$\mathbf{J}_0^{-1} = \mathbf{J}^{-1}(-1, 0.5) \approx \begin{bmatrix} 0.4223 & -0.4223 \\ 0.8446 & 0.1553 \end{bmatrix}, \quad \text{και} \quad \mathbf{F}(-1, 0.5) = \begin{bmatrix} f_1(-1, 0.5) \\ f_2(-1, 0.5) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -0.1321 \\ 0.25 \end{bmatrix}$$

Το πρώτο βήμα της μεθόδου δίνει

$$\mathbf{x}^{(1)} = \mathbf{x}^{(0)} - \mathbf{J}_0^{-1} \cdot \mathbf{F}(-1, 0.5) = \begin{bmatrix} -1 \\ 0.5 \end{bmatrix} - \begin{bmatrix} 0.4223 & -0.4223 \\ 0.8446 & 0.1553 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} -0.1321 \\ 0.25 \end{bmatrix} \Rightarrow \mathbf{x}^{(1)} \approx \begin{bmatrix} -0.9278 \\ 0.3944 \end{bmatrix}.$$

Θέμα 3

(α) Το πολυώνυμο παρεμβολής είναι

$$P_3(t) = 3 + 6 \cdot (t - 1) - 0.25 \cdot (t - 1)(t - 2) + 0.05 \cdot (t - 1)(t - 2)(t - 4)$$

(β) Παραγωγίζοντας ως προς A και B τη $\sum_{i=1}^4 [u_i - At_i + B/t_i]^2$ παίρνουμε τις κανονικές εξισώσεις

$$\begin{aligned} \sum_{i=1}^4 u_i t_i &= A \sum_{i=1}^4 t_i^2 + 4B \\ \sum_{i=1}^4 u_i / t_i &= 4A + B \sum_{i=1}^4 1/t_i^2 \end{aligned}$$

Το σύστημα των κανονικών εξισώσεων δίνει

$$\begin{bmatrix} 46 & 4 \\ 4 & 1.3525 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} A \\ B \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 222 \\ 17.295 \end{bmatrix}$$

με λύση $A \approx 5$ και $B \approx -2$.

Θέμα 4

(α) Ολοκληρώνοντας ακριβώς μέχρι πολυώνυμο 3ου βαθμού έχουμε $w_1 = 1, w_2 = 1/2$ και $x_2 = 1/3$.

(β) Με αλλαγή μεταβλητής $x = t - 1/2$ έχουμε $\int_{-0.5}^{0.5} \frac{1}{x^2 + 1} dx = \int_0^1 \frac{1}{(t - 0.5)^2 + 1} dt \approx f(0) + 0.5f'(1/3) = 4/5 + 0.3155 = 1.1155$.

(γ) Βλ. ΔΙΑΛΕΞΗ 18 σελ. 5-6